

**1* hoe plant Vlaanderen & zijn ANB, de Vlaamse boswachters de bossen in en rond de steden ?
Wat zijn de grote lijnen van het bossenplan ? Wat is de achterliggende en onderliggende visie ?
Wat is de grote droom en langetermijndoelstelling ?**

De basis voor het 'bossenplan' is 20 jaar geleden gelegd in de 'Gewenste Bosstructuur voor Vlaanderen' (Mens en Ruimte, 1996).

De prioriteiten in deze studie waren grotere bossen, multifunctionele bossen en stadsrandbossen. Voor West-Vlaanderen is toen een bosstructuur uitgetekend die vertrok van de oude, historische bosgebieden rond Poperinge, Ieper en Houthulst en de Brugse zandstreek tot Wijnendalebos, aangevuld met nieuwe stadsrandbossen langs de Leie-as, Roeselare, Tielt en de kuststreek.

De grootste nood aan stadsrandbossen werd gelokaliseerd rond Brugge, Kortrijk en Roeselare, Oostende, Waregem en Knokke maar ook rond Blankenberge, Veurne, Ieper, Menen, Izegem, Tielt, Torhout en Diksmuide.

De 'Gewenste Bosstructuur voor Vlaanderen' is echter maar een visie vanuit de bossector. In 1997 heeft de Vlaamse Regering het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen goedgekeurd, dat geen visie van de bossector alleen is, maar een afgewogen beslissing over alle sectoren heen. In dat Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is ruimte voorzien voor 10.000 ha bosuitbreiding aansluitend bij bestaande bossen en in de nabijheid van stedelijke gebieden. Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen zegt niet waar deze nieuwe bossen moeten liggen.

Op basis van de 'Gewenste Bosstructuur' heeft het Agentschap voor Natuur en Bos (toen nog de dienst Bos en Groen) diverse lokale bosuitbreidingsstudies opgestart. In Kortrijk is het voorstellen van de stadsrandbosstudie verwerkt in een gewestplanwijziging, in andere steden, bijvoorbeeld in Brugge en Roeselare, is het verwerkt in het 'Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan' en in het Ruimtelijk Uitvoeringsplan van de 'Afbakening van het Stedelijk Gebied'.

Dit zijn allemaal zware administratieve procedures waar het moeilijk is om tot een maatschappelijke consensus te komen. Toch stel ik vast dat voor alle aangehaalde steden minstens een start is gemaakt met de planning of realisatie van één of meer stadsrandbossen.

Wat Brugge betreft voorziet het Structuurplan in de uitbouw van een zuidoostelijk stadsrandbos rond Rijckevelde en Male en een zuidwestelijk stadrandbos rond Tillegem, Beisbroek, Magdalenagoed en Zevenkerken.

Het Ruimtelijk Uitvoeringsplan uit 2010 voorzien ruime bosuitbreiding rond Rijckevelde.

Aan de noordzijde van Rijckevelde heeft ANB recent belangrijke inrichtingswerken uitgevoerd. Naast bebossingen en de aanleg van een parking is ook een speelzone en een hondenzone aangelegd. Dit jaar is bijkomend 15 hectare aan de westkant van de Holleweg aangekocht, die in de loop van volgende jaren zal bebost worden. Ten westen van het militair domein is in 2006 34 hectare aangekocht rond de Engelendalehoeve. Om de drie jaar wordt een deel bebost, zodat het tegen 2026 volledig ingericht is.

Het beheerplan van de Assebroekse Meersen omvat ook een belangrijk doel voor bosuitbreiding rond de Steenbrugse bosjes. Eind 2014 is ook hier 28 hectare aangekocht. Deze winter werden op 12 hectare kleine boomgroepjes aangeplant om spontane verbossing in te leiden.

In het zuidwestelijk stadsrandbos zijn vooral de stad en de provincie actief. In het Magdalenagoed heeft ANB wel 8 hectare bebost.

ir. Theo Vitse
Regiobeheerder Zandig Vlaanderen

Agentschap voor Natuur en Bos West-Vlaanderen
Jacob van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1/2 bus 74
8200 BRUGGE (Sint-Michiels)
Tel. 050/24.77.61 GSM 0479/67.95.69 Fax 050/24.77.45
E-mail: theophile.vitse@lne.vlaanderen.be

2* hoe plant Vlaanderen & zijn ANB, de Vlaamse boswachters de aanplant van nieuwe jonge bossen en andere landschaps- en natuurelementen ? hoe plant Vlaanderen & zijn ANB, de Vlaamse boswachters de zorg voor oude bomen en oude bossen en welke zijn de criteria voor mogelijke kap ? Welke alternatieven zijn er voor handen om oude bomen en bossen te behouden (duurzame grondenuitwisseling, omleiding weg, leegstand industrieterreinen aanpakken elders planten grote waardevolle bomen, ...) Is beheer soms niet te drastisch of groeit alles vlot terug in enkele decennia ?

Het Vlaamse bosbeleid is geen eenzijdig beleid, zowel op het niveau van Vlaanderen als op het niveau van de bossen zelf.

Het beheer van de bossen wordt op een multifunctionele manier benaderd. Het bospatrimonium heeft een sociaal, een ecologisch en een economisch maatschappelijk belang. Het onderling gewicht van die belangen verschilt van bos tot bos. Een stadsrandbos heeft een hoger sociaal-recreatief belang dan een bos op het platteland. Afhankelijk van historiek, leeftijd en boomsoortensamenstelling, maar ook van bodem- en vochtomstandigheden kunnen zeldzamere bostypes meer ecologisch belang hebben dan andere. Ook de eigendomstoestand heeft invloed op het beheer. Het is duidelijk dat een openbare eigenaar, algemeen gesproken, minder belang hecht aan houtopbrengst van het bos dan een privé-eigenaar.

Belangrijk is wel te stellen dat het economisch belang in de Vlaamse context van openbare bossen van ondergeschikt belang is aan de sociale en ecologische functie. De houtverkoop is een gevolg van het beheer en geen doel. Dit wil echter niet zeggen dat de houtverkoop moet verwaarloosd worden en dit om onder andere volgende redenen:

- Hout is de grondstof voor een belangrijke economische sector, van oogst tot afgewerkt product
- Hout is een milieuvriendelijke grondstof
- Hout is een hernieuwbare grondstof
- Het getuigt van weinig duurzaam denken om het eigen bos te overbeschermen en daartegenover tropisch bos te laten overexploiteren en hout over verre afstanden aan te voeren
- Als hout niet uit het bos gehaald en gebruikt wordt (bv. in een integraal bosreservaat), wordt zijn CO₂-opslag terug teniet gedaan in het afbraakproces
- Als hout uit het bos gehaald wordt geeft dit ruimte voor nieuwe groei en nieuwe CO₂-opslag
- Kwaliteitshout heeft de langste levensduur en dus de langste CO₂-opslag
- Brandhout is CO₂-neutraal en bespaart gebruik van fossiele brandstoffen
- Dunning creëert ruimte voor bomen die oud en monumentaal kunnen worden
- Dunning laat toe om te selecteren op soort en vorm, teneinde kwaliteitshout te bekomen
- Dunning creëert lichtinval voor natuurlijke verjonging, de ontwikkeling van een struiklaag en kruidlaag, in andere woorden voor een structuurrijk en divers bos
- Een structuurrijk bos met ruw kronendak is een betere 'stofzuiger' voor fijn stof

Dit alles natuurlijk onder de strikte voorwaarde dat we spreken over duurzaam bosbeheer en niet over ontbossing.

Het behoud van oude bomen en ook van een aandeel dood hout in het bos is een van de doelstellingen van de ecologische functie, maar ook van de sociale functie (erfgoed). Dit komt in de eerste plaats tot zijn recht in de integrale bosreservaten, maar ook in de andere bossen wordt in het beheerplan keuzes gemaakt voor het behoud van individuele, groepjes of zelfs hele bestanden die nooit geveld zullen worden. Deze afweging wordt gemaakt in het beheerplan.

Het Lappersfort is hiervan een mooi voorbeeld. In het populierenbestand in het Lappersfortbos is geen exploitatie meer voorzien en de bomen zullen op stam afsterven en aftakelen. Een rechtstreeks gevolg is natuurlijk ook dat dit bosdeel ontoegankelijk is wegens te gevaarlijk. Ook in het parkbos worden oude bomen zolang mogelijk op stam gehouden, maar zijn veiligheidskappen nodig.

Bovendien zijn dunningen hier ook nodig het oog op het bekomen van nieuwe oude monumentale bomen in de verre toekomst.

Het is echter duidelijk dat iedere keuze een keerzijde heeft en dat het niet de bedoeling is om overal op dezelfde wijze te handelen. In een park en in straatverband wordt anders omgegaan met bomen dan in een bosverband. In het eerste geval gaat het om solitaire bomen die individuele zorgen behoeven. Een grote boom verplanten is niet vanzelfsprekend. In een bos speelt onderlinge concurrentie tussen de bomen een rol. Bosplantsoen zijn steeds jonge boompjes omdat zij een stabiel wortelstelsel zullen ontwikkelen.

Op de vraag of er de laatste jaren te intensief in de bossen gekapt wordt, toetsen wij ons af aan de verwachtingen die in het beheerplan zijn opgenomen. Op basis van de inventarisatie kan een raming gemaakt worden hoeveel het bos jaarlijks bijgroeit. Kappen wij minder, dan zal het aandeel hout in het bos toenemen, kappen wij meer dan daalt de voorraad.

In de eerste plaats wordt er gedund om meer ruimte te geven aan de overblijvende bomen. Staan er in een jong bestand enkele duizenden bomen per hectare, dan zal een oud eikenbestand maar ruimte bieden aan een 50-tal monumentale bomen per hectare. De dunningen begeleiden deze stamtalafname en het dunningshout wordt nuttig gebruikt.

Een tweede reden om te kappen is de omvorming van bestanden met exoten naar bestanden met inheemse soorten. Na de oorlog zijn exoten om economische redenen in onze bossen dikwijls aangeplant. De ecologische waarde van deze soorten is echter beduidend lager dan deze van onze inheemse soorten. Dit kan gebeuren door selectieve dunningen of door pleksgewijze eindkappen. Een laatste reden kan de eindkap van inheemse bestanden zijn voor verjonging.

Op heden ligt de nadruk bijna uitsluitend op de twee eerste redenen.

Meestal wordt er in ieder bos/bestand éénmaal om de 8 jaar nagegaan of een kapping aan de orde is. Wij stellen vast dat de laatste jaren, dunningen en omvormingen samen, ongeveer evenveel gekapt wordt als er bijgroeit.

ir. Theo Vitse
Regiobeheerder Zandig Vlaanderen

Agentschap voor Natuur en Bos West-Vlaanderen
Jacob van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1/2 bus 74
8200 BRUGGE (Sint-Michiels)
Tel. 050/24.77.61 GSM 0479/67.95.69 Fax 050/24.77.45
E-mail: theophile.vitse@lne.vlaanderen.be

3* hoe plant Vlaanderen & zijn ANB, de Vlaamse boswachters de interne/externe communicatie en netwerking rond bossen en bomen ? Zijn er regionale nieuwsbrieven of publiekswandeling of andere initiatieven waarbij een band wordt opgebouwd tussen de boswachters, de stedelingen en hun bossen - en bomenbestand ?

Het Agentschap voor Natuur en Bos zorgt voor een sterk product, de natuur. Maar 'puur natuur' spreekt slechts een select groepje mensen aan. We moeten ervoor zorgen dat er een emotionele band ontstaat tussen mens en natuur, zodat veel meer mensen zich aangesproken voelen.

Dat doen we door:

- in te zetten op natuurbeleving: we willen dat mensen de natuur in trekken en daar fijne ervaringen opdoen, dat ze genieten van de groene omgeving.
- vanuit de mens naar de natuur te kijken: vroeger bekeek het ANB de natuur vooral vanuit het 'planet'-perspectief (fauna en flora), nu tonen we de natuur vanuit de 'people'-lens (recreatie).

Onze bekendste jaarlijkse externe campagnes zijn Week van het Bos en Dag van het Park. Daarnaast kunnen er nog nieuwe campagnes uitgewerkt worden over specifieke thema's.

De website www.natuurenbos.be focust eerst en vooral op natuurbeleving, met een prachtige kijk op onze natuurgebieden en heel wat activiteiten. Zowel visueel als inhoudelijk toont de website hoe je volop van onze natuur kunt genieten. Op deze website vind je een domeinpagina per gebied waar meestal ook een domeinfolder met kaart voorzien is. Het ANB is regelmatig mede-organisator van lokale activiteiten. Zie <https://www.natuurenbos.be/activiteiten>. Daarnaast is er uiteraard nog steeds plaats voor informatie in verband met beleid en wetgeving, onze organisatie en andere nuttige zaken.

Mensen kunnen zich inschrijven op nieuwsbrieven rond beleving, Week Van Het Bos en Europese natuurdoelen.

We werken ook op andere sociale media:

- www.facebook.com/natuurenbos en www.facebook.com/weekvanhetbos
- [www.twitter.com/natuurenbos](https://twitter.com/natuurenbos) (@natuurenbos) : natuurbeleving naast pers & nieuws
- www.instagram.com/natuurenbos (@natuurenbos) : prachtige natuurkiesjes
- www.linkedin.com : al het nieuws over ons agentschap

... en je kunt ook sommige van onze boswachters volgen op Twitter

We verwijzen ook graag naar de website <https://www.natura2000.vlaanderen.be/>

Specifiek voor bepaalde gebieden zijn er publieksmomenten bij de opmaak van een beheerplan.

ir. Theo Vitse
Regiobeheerder Zandig Vlaanderen

Agentschap voor Natuur en Bos West-Vlaanderen
Jacob van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1/2 bus 74
8200 BRUGGE (Sint-Michiels)
Tel. 050/24.77.61 GSM 0479/67.95.69 Fax 050/24.77.45
E-mail: theophile.vitse@lne.vlaanderen.be